

Ribe i oldtid og middelalder

HISTORIE

Søren Bitsch Christensen
(red.): »Ribe bys historie«, bind 1.

★★★★★☆

af H. E. Sørensen

I forbindelse med fejringen af Ribes 1300 års byjublaeum udgiver Esbjerg Kommune i samarbejde med Dansk Center for Byhistorie byens historie i tre store bind, hvoraf det første foreligger. De to øvrige følger senere på året.

Allerede på de allertørste sider gøres det til et spørgsmål, hvornår byen egentlig kan/kunne fejre sit jubilæum, da man går ud fra resterne af en brønd, der dendrokronologisk dateres til »ca. 704-senest 710«. Forsigtigvis har man derfor valgt det yngste årstal, så »byen« – eller nok snarere bebyggelsen – vel er nogle år ældre.

Byen er opstået på det vestligste sted, hvor den nord-sydgående færdsel (Drivvejen) kunne krydse de vandrette åer, og arkæologiske udgravninger har påvist et bety-

deligt handelscentrum nord for Ribe Å med håndværk, produktion og skibsfart siden begyndelsen af vikingetiden. Da kristendommen kom her til i 800-tallet, slog kirkens folk sig ned syd for åen, hvor den middelalderlige by i de følgende århundreder udviklede sig omkring et åløb og kanaler, mens den oprindelige byplads nord for åen blev forladt og glemt.

Gamle færdselsårer

Selv om der klart har været en by fra i hvert fald sen vikingetid, får Ribe først stadsrettigheder i 1200-tallet.

Gadenettet i den gamle by er delvist opstået over de ældste færdselsårer på stedet, og gennem et årtusind har byens afstand hobet sig op til fem-seks meter tykke lag, så man i bogstaveligste forstand kan grave sig ned gennem fortiden og foruden mange løse fund bl.a. finde de ældste former for vejbelægning. I løbet af middelalderen udviklede Ribe sig til en af Danmarks største byer og landets vestvendte handelsmetropol,

som havde udveksling af varer til bl.a. Tyskland, England, Norge og Flandern – og sandsynligvis endnu videre ud i Europa. Der er fundet mønter og genstande fra så fjerne steder som Mellemøsten. Det er i sagens natur de importerede varer som metal, keramik og bygningsten (tuf), man finder, mens det, man solgte, dels er sendt ud af landet, dels i høj grad har bestået af animalske produkter (kød og uld bl.a.), som ikke efterlader sig mange spor.

Foruden af det rige handelsnet prægedes byen i høj grad af kirkens institutioner, bygninger og personer med biskoppen og domkirkens kanniker i spidsen. Foruden domkirken fandtes der yderligere fem sognkirker, fire klostre, helligåndshus, specialskidshospital (St. Lørgensgård) og latinskole, alle med egne kirker, samt mindst et, sikkert flere mindre kapeller – og det i en by med maksimalt 2000-3000 indbyggere.

Med mindst fjorten kirker

og kapeller kan den herjemed vist kun matches af Roskilde, som havde et lignende antal (vistnok 16). Samtidig var byen også et væsentligt administrativt centrum med kongeborg og lensmand. Ribe var kongens by, og selv om hertugdømmernes grænse lå ved Kongeåen – altså nord for byen – har den aldrig været en slesvisk/sønderjysk by. Den har altid hørt under kongeriget, men ligget som en enklave i hertugdømmet.

Spændstigt sprog

Første bind af den ny byhistorie er skrevet af ti historikere, hver for sig eksperter på deres felt, og beretningen om Ribes første 800 år (710-1520) er en bred og malerisk skildring, bygget på arkæologi og solide kildestudier, der giver et grundigt og interessant indblik i den gamle bys udvikling og ikke mindst dagliglivet gennem de mange århundreder.

Beretningen er ikke i første række kronologisk, men bygget op tematisk. De forskellige emner føres frem gennem

tiden, så man kan læse om handelen gennem middelalderen, kirkens og kongens indflydelse, retsvæsenet (Riber Ret, som næppe har været meget strengere end andre byers retsgrundlag), dagligliv, ethver og økonomi i de forskellige samfundslag – og derved får man et bredt billede, ikke bare af Ribe, men af hele Danmark – eksemplificeret gennem landets ældste by – fra Ansgar til Hans Tausen (som vi dog må vente med til næste bind).

Bogen er velkorralt med masser af talende eksempler, sproget er gennemgående spændstigt og levende, og selv om nogle illustrationer er lovligt små, er der mange og glimrende billeder, som på fortrinlig vis støtter og udbygger teksten.

Udgivet af Esbjerg Kommune og Dansk Center for Byhistorie. 325 sider, rigt illustr., stift bind. 399 kr. pr. bind enkeltvis. Alle tre bind samlet: 999 kr. Bogen er udkommet.